

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА
ЛАБОРАТОРІЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ШЛЯХ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Матеріали

III Всеукраїнської науково-практичної конференції

2-3 грудня 2015 р., м. Суми

У 2-х томах

Том I

2015
Наука
Професія
Компетентність

Суми
ВВП «Мрія»
2015

УДК 378.14:001.89:371ю133-057.875(08)

ББК 74.580.26.8я43

М 34

*Друкується за рішенням вченої ради фізико-математичного факультету
Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка*

ОРГКОМІТЕТ:

Ф. М. Лиман – доктор фізико-математичних наук, професор

М. В. Каленик – кандидат педагогічних наук, доцент

Т. Д. Лукашова – кандидат фізико-математичних наук, доцент

С. В. Петренко – кандидат фізико-математичних наук, доцент

А. О. Розуменко – кандидат педагогічних наук, доцент

О. В. Семеніхіна – кандидат педагогічних наук, доцент

Н. В. Дегтярьова – кандидат педагогічних наук

Матеріали конференції представлені за чотирма напрямками.

1. Особливості організації наукової та навчальної діяльності майбутнього фахівця в умовах компетентнісного підходу.
2. Дослідницька діяльність майбутніх науковців як чинник формування їх професійних компетентностей.
3. Компетентнісна самореалізація сучасного вчителя.
4. Підтримка наукової та професійної діяльності засобами ІТ.

Наукова діяльність як шлях формування професійних
М 34 компетентностей майбутнього фахівця (НПК-2015) : матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції 2-3 грудня 2015 р.,
м. Суми у 2-х томах. – Суми : ВВП «Мрія», 2015. – Т. I. – 182 с.

ISBN 978-966-473-173-4

До збірника увійшли тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця» (НПК-2015), яка відбулася 2-3 грудня 2015 року в м. Суми.

Розраховано на студентів, учителів та викладачів вищих навчальних закладів.

УДК 378.14:001.89:371ю133-057.875(08)

ББК 74.580.26.8я43

ISBN 978-966-473-173-4

© СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015

© ВВП «Мрія», 2015

ШАНОВНІ УЧАСНИКИ

III Всеукраїнської науково-практичної конференції «НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ШЛЯХ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ»!

Вітаємо вас на сторінках матеріалів Всеукраїнської конференції, присвяченої питанням підготовки та становлення сучасного фахівця.

Означена проблема цікавить багатьох науковців та дослідників, про що свідчить як географія місць роботи учасників, так і займані ними посади.

Ми маємо нагоду зазначити про зацікавленість тематичними напрямками конференції і молодих науковців – аспірантів і магістрів, які випробовують себе на ниві науки. Серед проблем, які піднімаються ними, – сучасні технології підготовки фахівців для різних сфер діяльності, розвідки у галузях природничо-математичних наук, психологічні дослідження, інструментальною основою яких стають інформаційні системи, соціальні мережі та інноваційні технології.

Оргкомітет конференції вітає усіх учасників та читачів з можливістю обмінятися досвідом та власними думками з приводу розбудови вітчизняної освіти і науки, зробити власний внесок у вдосконалення професійної підготовки фахівців різних галузей, дізнатися думки колег з питань інформатизації української освіти формування професійної компетентності, різних аспектів роботи вчителя загальноосвітнього навчального закладу.

Ми бажасмо усім учасникам плідної співпраці, вигідного партнерства та генерації нових наукових ідей, гіпотез та їх підтверджень.

З повагою, оргкомітет

*III Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Наукова діяльність як шлях формування професійних
компетентностей майбутнього фахівця»*

Вікторія Свідовська
ДЗ «Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка», м. Полтава
reraiviktoria@mail.ru
Науковий керівник – Л.Ц. Ваховський

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСТНОГО ПІДХОДУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Процес інтеграції вітчизняної системи вищої освіти в європейський освітній простір потребує суттєвого підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах з урахуванням національних традицій та світового досвіду в цій галузі. У офіційних документах Празької зустрічі міністрів, відповідальних за вищу освіту в країнах, залучених у Болонський процес, у 2001 р., зазначено, що оцінка якості освіти потребує „балансу між нововведеннями й традиціями, академічними перевагами і соціальною/економічною необхідністю, пов'язаністю програм і свободою вибору студентів“ [1, с.2]. У підсумковому документі з'їзду було визначено, що під якістю освіти розуміється головна умова для довіри, доречності, мобільності, сумісності й привабливості в Європейському просторі вищої освіти [1, с.2]. Отже, підвищення якості освіти – це одне з основних завдань Болонського процесу, вирішення якого сприятиме побудові єдиного й ефективного освітнього простору.

Згідно з визначенням Закону України „Про вищу освіту“ якість освіти – це рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти [2].

Актуальним засобом підвищення якості освіти є реалізація компетентісного підходу в навчанні, що є ефективним в умовах євроінтеграції, оскільки якість наданої освіти визначається саме рівнем сформованості професійних компетенцій у спеціаліста. Саме компетентісний підхід передбачає спрямованість освітнього процесу на формування знань, умінь та здібностей, що є ключовими елементами структури професійної компетенції.

Проблеми, пов'язані з визначенням та розробкою теоретичних засад компетентності, вивчають такі міжнародні організації як ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, ПРООН, Рада Європи, Організація європейського співробітництва та розвитку, Міжнародний департамент стандартів тощо.

Починаючи з 80-х років проблеми компетентності та компетентісного підходу до навчання досліджувала Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD), яка у 1997 ініціювала програму „Визначення та відбір компетентностей“ („Definition and Selection of Competencies“ або „DeSeCo“) [3, с.8]. У рамках OECD була сформована експертна робоча група „Skillsnet“, яка підготувала загальноєвропейський прогноз попиту на кадрові компетенції до 2015 і 2020 рр., а також їх пропозиції до 2020 р. [4, с.33].

У звітах OECD компетентність визначається як здатність успішно вирішувати складні проблеми в умовах особливих обставин завдяки мобілізації психосоціальних (когнітивних або не когнітивних) ресурсів [5, с. 43]. Згідно з цим визначенням ціллю досягнення компетентності є отримання здатності успішно відповідати складним вимогам, а методом досягнення компетентності є мобілізація психосоціальних ресурсів особистості.

Компетентісний підхід до навчання інтегрує культурологічний, аксіологічний, діяльнісний, особистісно-орієнтований підходи і може бути розглянутий як спосіб якісної підготовки фахівця; як орієнтір: у визначенні пріоритетних напрямків в організації процесу формування культури професійної діяльності майбутнього фахівця; як методологічний регулятив побудови і перенесення в зміст професійної освіти моделей ефективного виконання майбутнім фахівцем своїх соціокультурних та професійних функцій; як науково-педагогічна основа побудови культуро-компетентісно-орієнтованого змісту професійної освіти; як системи проект-гуманітарних технологій, що забезпечують формування ключових компетенцій та як критеріальна база для оцінки ефективності освітнього процесу [6, с. 37-39].

Вимоги оптимізації процесу формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів потребують пошуку й використання нових інноваційних форм організації навчання. На нашу думку, компетентісний підхід може бути успішно реалізований в умовах дистанційної освіти. Однією з важливіших цілей дистанційної освіти, як і освіти в цілому, є формування у майбутніх фахівців професійно значущих якостей та відповідних компетенцій.

Інтенсивний розвиток сучасних засобів трансферу інформації та знань, зміна парадигми освіти з „освіти на все життя“ до „освіти протягом всього життя“ зумовлює широке використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні. Одним з завдань Національної стратегії розвитку освіти на 2012-2021 рр. у рамках інформатизації освіти є створення системи дистанційного навчання [7]; у рамках удосконалення структури системи освіти – створення освітніх округів, ресурсних центрів дистанційного навчання [7]. Дистанційне навчання дозволяє студентам отримувати освіту у будь-який час, у будь-якому місці без відриву від основного виду діяльності у тому темпі, який є для них оптимальним.

Згідно з визначенням „Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні“ (2000), „дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання“ [8]. Отже, дистанційне навчання в Україні може бути реалізоване і як окрема форма навчання, і як доповнення до традиційних форм.

В Україні створено спеціальні центри дистанційного навчання, що функціонують на трьох рівнях: державний центр (Український інститут інформаційних технологій в освіті), міжнародний (Міжнародний науково-навчальний центр ЮНЕСКО/МІІ інформаційних технологій і систем НАН України і Міністерства освіти і науки України) та глобальний (центр ДН Національної академії державного управління при Президентові України) [9, с. 26]. У 1998 р в Києві було відкрито Відкритий міжнародний університет розвитку людини „Україна“, що активно впроваджує дистанційні технології навчання та надає можливість отримувати платну освіту усім бажаючим [10, с. 18].

Компетентнісний підхід в умовах дистанційної освіти може бути реалізований шляхом використання педагогічних методів і прийомів (методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання й мотивації, контролю, самоконтролю, взаємоконтролю і корекції, самокорекції, взаємокорекції), направлених на формування професійних компетенцій майбутніх фахівців. Перспективним є й поєднання традиційних і дистанційних форм і методів навчання задля створення інтегрованого освітнього середовища, яке б формувало компетенції фахівця на різних рівнях – теоретичному і практичному.

Підбиваючи підсумок викладеного вище, необхідно зазначити, що формування професійної компетентності майбутніх фахівців є важливою умовою підвищення якості освіти в Україні. Цей процес може бути реалізованим за умов впровадження компетентнісного підходу в освітній процес ВНЗ. Одним з перспективних шляхів реалізації компетентнісного підходу є розробка й упровадження в навчальний процес сучасних технологій дистанційної освіти.

Список використаних джерел

1. Послання Саламанкського з'їзду європейських закладів вищої освіти „Формування європейського простору вищої освіти“ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nmu.edu.ua/files/bolon/6.pdf>. – Назва з екрану.
2. Закон України „Про вищу освіту“ № 2984-III від 17.01.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. – Назва з екрану.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: „К.І.С.“, 2004. – 112 с.
4. Шматко Н. А. Компетенции инженерных кадров: опыт сравнительного исследования в России и странах ЕС / Н. А. Шматко // Форсайт. – Москва, 2012. – Т. 6. № 4. – С 32-47.
5. Competencies for a Successful Life and Well-functioning Society / D. S. Rychen, L. H. Salganik. – Toronto: Hogrefe & Huber, 2003. – 224 p.
6. Елагина Л. В. Формирование культуры профессиональной деятельности будущего специалиста на основе компетентностного подхода: методология, теория, практика: автореф. дис. на соиск. учен. степ. доктора пед. наук: спец. 13.00.08 – Теория и методика проф. образования / Л. В. Елагина; Юж.-Ур. гос. ун-т. – Челябинск, 2009. – 59 с.
7. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр від 20.07.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>. – Назва з екрану.
8. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні від 20.12.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://khntusg.com.ua/files/2014/conc.pdf>. – Назва з екрану.
9. Шуневич Б. І. Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: спец. 13.00.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки / Б. І. Шуневич; Ін-т вищ. освіти АПН України. – К., 2008. – 36 с.
10. Шуневич Б. І. Дистанційне навчання в системі вищої освіти Європи та Північної Америки: Монографія / Б.І. Шуневич. – К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет“, 2005. – 365 с.

Анотація. Свідоська В. Дистанційна освіта як засіб реалізації компетентнісного підходу в умовах євроінтеграції. У роботі розглянуто питання підвищення якості процесу професійної підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ у контексті євроінтеграції. Проаналізовано можливості реалізації компетентнісного підходу засобами дистанційної освіти. Дистанційне навчання розглянуто з позицій інформаційного розвитку суспільства як форма навчання, рівноцінна очній, заочній та вечірній формам, що реалізується, в основному, за допомогою використання інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: євроінтеграція, професійна підготовка, компетентність, компетентнісний підхід, дистанційна освіта.

Аннотация. Свидовская В. Дистанционное образование как средство реализации компетентностного подхода в условиях евроинтеграции. В работе рассмотрены вопросы повышения качества процесса профессиональной подготовки будущих специалистов в вузах в контексте евроинтеграции. Проанализированы возможности реализации компетентностного подхода средствами дистанционного обучения. Дистанционное образование рассмотрено с позиции информационного развития общества как форма обучения, которая реализуется за счет использования инновационных ИКТ.

Ключевые слова: евроинтеграция, профессиональная подготовка, компетентность, компетентностный подход, дистанционное образование.

Abstract. Svidovskaya V. Distance education as a means of implementing competence-based approach in terms of European integration. The paper discusses the issues of improving the quality of training of future professionals in the universities in the context of European integration. The author analyzed the feasibility of competence-based approach by means of distance learning. Distance education is considered from the perspective of the development of the information society as a form of training, equivalent full-time, part-time and evening forms, which is implemented mainly through the use of innovative information and communication technologies.

Keywords: european integration, professional training, competence, competence approach, distance education.

Лілія Соколенко

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, м. Чернігів
lily9@micro.net.ua

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ КОНФЕРЕНЦІЇ ЯК ОДИН З НАПРЯМІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Науково-дослідницька діяльність студентів вищих навчальних закладів України є одним з основних чинників підготовки висококваліфікованих кадрів відповідного профілю.

Поняття "науково-дослідницька діяльність студентів" (НДДС) включає в себе два взаємопов'язані елементи:

- навчання студентів елементам дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості;
- наукового дослідження, що здійснюють студенти під керівництвом вчителів та викладачів.

Виділяють **три основні напрями** здійснення НДДС, до яких відносять: 1) *науково-дослідницьку роботу*, що є невід'ємним елементом навчального процесу і входить до навчальних програм, як обов'язкова для всіх студентів; 2) *науково-дослідницька робота*, що здійснюється поза навчальним процесом у гуртках, лабораторіях, перекладацьких та інформаційних студіях та ін.; 3) *науково-організаційні заходи, конференції, конкурси* [3, с.1].

Тематика студентських науково-практичних конференцій може бути різноманітною, зокрема може бути присвячена науково-педагогічній діяльності окремих видатних педагогів-математиків. Знайомлячись з методичною спадщиною О.Астряба, К. Лебединцева, М.Володкевича, К.Щербини та ін. студенти мають можливість дослідити, що нового, цінного і прогресивного вніс окремий педагог, педагог-математик у порівнянні зі своїми попередниками і що сприяло подальшому розвитку педагогічної теорії і практики, які педагогічні та методичні ідеї залишаються актуальними в умовах сьогодення.

Педагогічні персоналії – творчі біографії та послідовне, систематизоване вивчення сукупності педагогічних поглядів окремих педагогів або окремих видатних діячів, мислителів, що працювали у галузі освіти і виховання, повинні стати предметом вивчення студентів педагогічних університетів у сьогоднішніх умовах розвитку освіти в Україні [4, с.26].

Студентські конференції, присвячені видатним та відомим педагогам-математикам, проводяться на фізико-математичному факультеті Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Зупинимось на досвіді проведення окремих з них.

Однією з перших студентських науково-практичних конференцій, яка проводилась під керівництвом доктора педагогічних наук, професора І.В. Зайченка, за активної участі викладачів, аспірантів та студентів випускних курсів факультету, була вузівська науково-практична конференція, присвячена 125-річчю від дня народження *видатного українського педагога і математика О.М. Астряба* [4].

Готуючись до проведення конференції студенти мали можливість ознайомитись з фактами із біографії Олександра Матвійовича Астряба, його численними підручниками та посібниками, серед яких: